

IBRIS

Petru Demetru Popescu

VAMPIRI HAIOSI

Ilustrații de Giorgian Gînguț

EDITURA CARMINIS

CUPRINS

Primul hrisov	5
Sufletele boierilor	9
Se așterne zăpada	15
Obiceiurile lui Radu Vodă	18
Față-n față cu Mehmed-beg	20
Străin parcă la curtea sa	21
Ospățul	24
A fost odată un Clejani	27
Vifornița continuă	33
În vârtejul bățăliilor	35
Bătălia pentru București	38
Târgoviște – loc de luptă și amintiri	40
Moartea boierului Benga	42
Trei frați de cruce	47
Peste munți, la Brașov	53
Pe urmele Stăncuței	56
În neagra temniță	59
O rază de speranță	62
Bashavé	63
Mărturisirile bătrânei Bashavé	66
Unde și iarba e mai liberă	72
O nouă întoarcere a lui Radu Vodă	74
Făgăduiala	76
Grumazi, cel mai iute și mai vartos din toate războaiele	81
În vâltoarea anilor și a domniilor	90
Bătălia de la Didrich s-a dovedit a nu fi nici ea ușoară	92
Cine era Vladislav al III-lea?	99
Bătălia pentru tron, bucuria lui Selim	102
Radu Bădica Vodă	103
Ca fulgerul și ca tunetul	106
„Ai avut dreptate, Măria Ta!”	108
Pacea cu turcul	110
Stingerea doamnei Voica	114
„Și cu mulțimea oștirii fiind înconjurat”	118
Gânduri dintr-un vis de noapte	120
Bucurii spirituale	123
O cronică a Țării Românești	138
Celebrul an 1526	142
A doua căsătorie a lui Radu Vodă și a treia sa iubire	144
Anii 1526-1529 – chip de frământată baladă eroică	157
Ce se va întâmpla în viitor	169
Ultimul an de domnie al lui Ștefăniță Vodă, ultimii doi ani de domnie ai lui Radu Vodă	177
Ultimul hrisov	183

Când boier Benga și Zamfir intrară în cetate, aflară lume multă venită să-l vadă pe domnitor. Era obiceiul ca domnul țării, după ce avea să fie uns și trecut prin toate alifiile cuvenite unei suiri la tron, să apară în fața mulțimii și să îi vorbească. Oamenii îl cunoșteau drept cap al Țării și știau de la bun început cu cine au de-a face. Domnul vedea și el cam în ce ape se scaldă oamenii și dacă-l vor. Dar de când cu amestecul tot mai abitir al turcilor în numirea domnului, cam pierise obiceiul acesta.

Radu de la Afumați nu voia să-l piardă. Știa una și bună. Că el nu se suia pe tron cu ajutorul și bunăvoința Semilunii. Dimpotrivă, prin lupta contra acestui vrăjmaș neîmpăcat. El dorea să se întâlnească cu oameni de tot soiul: boieri, boiernași, negustorii și meșteșugarii târgului, moșneni – care osebit de cetele depinzătoare de boieri – se urneau ei singuri la luptă cu spada și credința, dacă domnitorul le era pe plac.

Așa stând lucrurile, Radu Vodă de la Afumați, dobândind victoria asupra lui Mehmed-beg cel Urât și ocupând astfel scaunul Țării Românești și prinzând schiptrul în mână întru binele norodului românesc, își aduse aminte de acest frumos obicei și chemă oamenii să vină la Domnia Sa. Cât despre ungerea mitropolitului și alifiile cuvenite, domnitorul uită sau se făcu a uita. Pentru asemenea lucruri mai avea vreme și altădată, neștiind țara în pârg după atare treburi. El hotărâse venirea la Târgoviște nu așa, pur și simplu. Nu numai pentru apele copilăriei și ale frisonului tinereții dintâi. Ci pentru ca să sfințească această suire în scaun din leatul 7030 de la amintita facere a lumii – „Ce fusese el decât un fulger venit să facă dreptate în țara asta mândră și bogată și să arate tuturor, pe față, că tronul se câștigă prin luptă și acerbie și nu prin prea plecată slujbă și sărutare de mână la turci. Pe Radu Vodă îl ducea mai mult adunarea pe care o hotărâse în zori și oamenii peste care era chemat să domnească și pe care să-i conducă în lupta pentru apărarea fruntariilor străbune și biruința asupra vrăjmașului.”

Benga și Zamfir se amestecară prin mulțime și nu le fu greu să afle că Radu Vodă avea să apară mâine în zori, aici, în creștetul Târgoviștei, în fața Turnului Chindiei, ca să le vorbească oamenilor.

– Să mergem la Domnia Sa mai degrabă! zvârli Zamfir vorba.

Ochii îi scăpărau și nici urmă de oboseală. Doar gândul că va da ochii cu domnul țării îi era statornic. Luțea lui a fost repede potolită de boierul Benga.

– Nu-ți fie cu supărare, băiete, dară nu se cade!

– Nu se cade? Bine, tată, dar nu mi-ai spus acu’ ceva vreme că domnul vrea și el să mă vadă?

– Fiule, tu ești un bun luptător, iute la faptă. Pe câmpul de bătalie lucrul ăsta e bun. Așa să fii! Lute ca vântul și ca gândul în mânuirea paloșului. Scăpărător ca fulgerul. Dară la gând să fii mai cumpătat și mai chibzuit. Domnul e obosit la ceasul ăsta și se cade să-l lăsăm să-și tihnească trupul și sufletul așa cum îi va fi pofta!

Și zicând aceste vorbe, își mută gândul spre Stăncuța, fiica lui neștiută, spre codana cea frumoasă și credincioasă unei iubiri neștiute decât de el.

A doua zi, la scăpărat de zori, în jurul Chindiei roia o mare de oameni. Erau de față bătrâni sfătoși care văzuseră multe fețe domnești urcându-se în scaun, și care pentru mulți dintre ei ridicaseră paloșul. Erau și bărbați care purtau sabia cu mândrie și care voiau să știe cui o încredințează astăzi. Mulți dintre ei o și încredințaseră la Gubavi și acum povesteau celor din jur totul. Veniseră la muieri... cât floarea câmpului! Ținându-și aproape odraslele ce le aveau, să vadă și să știe ce le-o mai hărăzi pronia cerească pentru ele și pentru pruncii de lângă ele ori pentru cei din leagăn.

Când, în mijlocul tumultului nemaîntâlnit ce plutea în văzduh, ridicând glasurile mulțimii ca pe un vuiet în aer, apără Radu Vodă de la Afumați. Și deodată, ca prin farmec, pădurea aceea de oameni încetă freamătul și se statornici o tăcere adâncă. Toți erau numai ochi și urechi.

Radu Vodă se urcase pe înălțimea din fața Chindiei. De acolo vedea întreaga adunare de oameni și la rândul lui era văzut de toți. Bine construit, cu mantia fluturându-i în bătaia vântului, Radu de la Afumați amintea pe bună dreptate de Dracula, înaintașul său glorios în scaunul Basarabilor. Boierii îl înconjuraseră de-o parte și de alta privind și ei mulțimea, căutând asemeni voievodului să citească și ei pe fețele oamenilor ce gândesc despre noul domn al țării.

Gerul nu lipsea nici el. Se repezea să muște câinos oamenii de mâini și picioare, să le încremenească fața ori să le taie răsuflarea. Dar cine să-l mai bage în seamă acum, când trebuia să cadă, dintr-o clipă în alta, vorba grea a domnitorului Țării Românești.

Și vorba căzu, dar parcă se înălța pe deasupra capetelor, să se audă bine și până departe. Puternică, dreaptă, fără ascunzișuri și cuvinte meșteșugite. Căuta să ajungă la sufletele oamenilor. Ca la un semn, odată cu primele cuvinte rostite de Radu Vodă vântul amuți. Mulțimea la fel. Gerul parcă nu mai avea nicio putere. Grămăticul Sofronie, călugăr la mănăstirea Cetățuia din Vâlcea, chemat de banul* Pârnu la astă adunare, aciuat undeva în spatele domnitorului, începu să scrie. Era primul hrisov al lui Radu Vodă de la Afumați, care își începea astfel domnia în fața norodului, după cum și Ștefan apăruse cândva ca un stejar al luptei și bărbăției la locul ce se cheamă „Direptate”.

Glasul lui Radu Vodă era dâr și melodios, tunător și mângâietor:

– Io Radul, mare voievod și domn a toată țara Ungro-Vlahiei și al părților dunărene, fiul marelui și preabunului Radul Voievod, vă înștiințez pe toți aflătorii de față, fără osebite, că am hotărât Domnia Mea, în lupte grele împotriva turcului, să iau schiptrul Țării Românești întru slava pământului străbun.

Un murmur de bucurie care se preschimbă într-o mare de glasuri se porni atunci din mulțime: „Să-l iei, Măria Ta, întru slava pământului străbun.”

Grămăticul scria. Pe fața lui Vodă se așternu bucuria mulțimii. „Norodul țării îl dorea. Dar boierii? Cam în ce ape se scaldau?” Privi în dreapta și în stânga lui și îi auzi și pe aceștia: „Să-l iei, Măria Ta, întru slava pământului străbun.”

* În Țara Românească, în Evul Mediu, dregătorul pe care domnul îl numea să guverneze Oltenia avea titlul de *ban*. (n. red.)

Atunci Radu Vodă se întoarse spre mulțime și slobozi din nou glas în țării:

– Vă mulțumesc vouă, celor aflători de față. Și prin voi întregii suflări a țării. Că mă vreți să fiu alesul de azi în scaun. Cu osebire celor care îmi întinseră mâna de ajutorință în ceasul dintâi al domniei mele, spre biruința asupra vrăjmașului!

Din rândurile mulțimii, luptătorii fremătau de bucurie și își sumețeau cu mândrie piepturile voinice. Iar Radu Vodă își continuă tunetul:

– Știu că unii-s aici de față. Dar se cuvine celor căzuți primul glas de mulțămire și de slavă. Că vouă, celor vii și puternici, o să mai am prilejul a vă fi dator cu vorbe de mulțămire, după fiecare izbândă asupra vrăjmașului. Ei și-au adus jertfa lor înaltă și acum s-au așternut la veșnică odihnă, dar să le mulțămim că suntem în viață și biruitori...

Grămaticul scria, slovă de slovă, cuvântul lui Radu Vodă de la Afumați.

– ... Iară în bălălia cea crâncenă de la Gubavi pieriră oameni de nădejde că n-am cuvinte să-mi rostuiesc durerea după ștergerea lor din viață. Căzu acolo Soca... și Trifu... și Frunteș. Și se întunecă soarele când viteazul meu căpitan Zamfir, voind a mă scoate cu viață din bălălie, a murit el însuși ca un mare și neuitat erou! Fie-le țărâna ușoară!

Murmurul mulțimii era de astă dată un prohod, întru iertarea sufletelor celor răposați. Chipul lui Radu Vodă era însă dârz și măreț. Când rosti numele vitejilor răpuși, nicio tresărire pe față. Nicio lacrimă sub pleoape. Îi plânsese atunci, în clipa oarbă a pierzaniei lor. Inima-i plângea acum în străfunduri pe cei plecați din oastea lui.

De undeva, din mulțime, Zamfir, fiul lui Zamfir, simți o pișcătură în inimă ca un vârf de cuțit. Apoi fulgerarea se schimbă într-o bucurie adâncă. Alături de el, boier Benga murmurase și el cu toți odată „Le fie țărâna ușoară”, prohodul acesta al celor dispăruți. Și Radu Vodă porni mai departe să sune cu glas mare:

– Dară bine să știți voi, toți cei de față, că ne-așteaptă vremuri grele și tulburi ca apele când vin după ploaie, volburate și negre. Turcul e puternic și numeros. Vrea să ne ia țara, să ne robească ființa și să ne smulgă avutul. Dară eu zic că nu-i vom da birul. Și mai bine pieriți decât robi!

„Mai bine pieriți decât robi!” repetă marea glasurilor din pieptul mulțimii. Dar acum murmurul se preschimbase, nu mai era tânguitor, de prohod, ci devenise tunet plin de viață. Glasul lui Radu Vodă se coborâse în mijlocul lui și ei îl îmbrățișaseră cu căldură. Și inima lor bătea asemeni inimii domnitorului. „Strașnic domnitor și bărbat”, îi spunea un oștean fratelui său de luptă. Femeile, strângând pruncii la sân, își doreau „să crească mari feciorii, să-i dăm lui Radu Vodă în oaste. Să apere hotarul țării.”

De undeva, din puhoiul de oameni, doi ochi stăruiau asupra lui Radu Vodă de la Afumați. Erau doi ochi negri și senini, o inimă caldă și bună. Stăncuța. Se amestecase și ea prin mulțime, să-l audă pe Radu Vodă. Îl privea și-l auzea. Își zicea în gând și-n inimă: „Niciodată n-aș râvni a fi doamna țării. Și nici nu s-ar cădea să fiu. Dar inima mi-e lângă a lui, și el poate-i aude bălăile.”

La un răstimp, Radu chiar îi întâlnește privirile. Dar numai pentru o clipă. N-avea răgaz acum pentru ochii Stăncuței. Răul sta să se năpustească peste țară.

– De aceea m-am înălțat în tronul cinstiților domni Basarabi. Ca să apăr împreună cu voi țara. De aceea să jurați împreună cu mine ceea ce hotărâsc astăzi!

Și gramăticul Sofronie scrisese cuvânt cu cuvânt primul hrisov al lui Radu Vodă, care, oșebit de alte hrisoave de domnie, suna a jurământ:

Să jurăm cu toții, de la mic la mare, că lupta-vom cu toate puterile noastre întru apărarea fruntariilor străbune!

Și marea de oameni repetă jurământul.

Glasul lui Radu Vodă deveni furtunos și amenințător:

Jurăm că vom zdrobi fără cruțare vrăjmașul care vine să ne înrobească!

– „Jurăm!” tună mulțimea ca o furtună și ca o amenințare.

Radu Vodă cel Viteaz ridică sabia, iar ca el făcură și cei din mulțime care purtau asemenea arme. Și parcă atingea cu vârful ascuțit baierile cerului.

Jurăm pe oasele strămoșilor că nu-i vom face de rușine și ocară. Ci prin jertfa noastră îi vom lăsa să se odihnească în pace!

– „Jurăm!” se auzi din nou marea de glasuri, iar luptătorii agitară săbiile.

În clipa aceea, norii care se adunaseră lacomi și cenușii se sparseră într-un loc. Se ivi deodată soarele, iar o aripă de rază, ca o săgeată trimisă din înalt, luminează chipul lui Radu Vodă. Și spada-i luci orbitoare. Apoi norii începură să se alerge haotic. Soarele inundă cu pieptul său luminos marea de oameni, apoi norii se hotărâră s-o ia din loc și să fugă care încotro. Gerul se simțea și el încolțit de soarele fantomatic la vremea aceea. Părea că stihiiile iernii se speriaseră de jurământul acela din fața Chindiei și de ascuțișul spadei lui Vodă. Din mulțime străluceau pline de bucurie chipurile oamenilor. „E domnitorul care ne e de trebuință... spuneau oștenii. Cu el împotriva vrăjmașului, până la capăt!” Strălucia chipul lui Zamfir: „Cu el până la moarte, tată!” Boierul Benga era bucuros peste măsură. Cu tânărul Zamfir câștiga o inimă neînfriată și un braț viteaz – împlinea ultimul gând al căpitanului Zamfir, care atât își dorise ca feciorul să-i calce pe urme, să lupte în locul lui.

Stăncuța jurase și ea împreună cu toți. Era fericită ca nicicând. Știa că țara primea în scaun un domn mândru și destoinic. Mai jurase în inima ei, oșebit de jurământul cel mare al țării, că-l va iubi pe Radu, din toată ființa ei, până la moarte. Și Radu Vodă îi întâlnește iar privirile, fugare. N-avu nici acum timp de lucirile din ochii Stăncuței. Pentru că jurământul trebuia încheiat:

Iar Io Radu Vodă, jur pe scaunul Basarabilor și pe chipul lor luminos că le voi cinsti gloria și vă voi conduce fără șovăire în lupta pentru viață liberă și fericită.*

„Să trăiești, Măria Ta!” fremăta mulțimea, cu glas puternic și fierbinte.

* În Evul Mediu, Io era un titlu purtat de domnii Țării Românești și ai Moldovei; provenea de la numele Ioan (gr. *ioannes*), care avea înțelesul de „unsul lui Dumnezeu” („cel ales de Dumnezeu pentru a domni”). (n. red.)